

Aarhus, den 20. september 2019

BUDGETAFTALE FOR 2020 MED OVERSLAGSÅRENE 2021-2023

Aarhus er en by i vækst. Det er en stor opgave at sikre udbygningen af velfærdsydelser, så der er dagtilbud, folkeskoler, sociale ydelser og ældrepleje til en voksende befolkning. Det er der taget hånd om i budgettet for de kommende 4 år, hvor der samlet er afsat ekstra 1,2 mia. kr. til udbygningen på velfærdsområderne.

Forligspartierne kan tilslutte sig, at der i budgetforslaget også er sikret finansiering til aftalen om udsatte boligområder, aftalen om skoletilbud i vestbyen, ekstra midler til afholdelse af valg samt midler til drift af en ny skole i Nye. Venstre og Almaz Mengesha har forbehold for etableringstidspunktet i aftalen om skoletilbud i Vestbyen. Enhedslisten står uden for aftalen om udsatte boligområder.

Som følge af udviklingsplanerne for Gellerup-Toveshøj og Bispehaven vil en række beboere skulle flytte. Aarhus Kommune har indgået en aftale med BL's 5. kreds om genhusning og nybyggeri, hvor der bliver sat retning for genhusningsarbejdet og de forskellige aktørers rolle og samarbejdet imellem er beskrevet. Målet er at sikre en god genhusning, hvor de berørte borgere bl.a. oplever trykthed, råd og vejledning i processen. Der er nedsat en fælles arbejdsgruppe, som koordinerer indsatsen i de kommende år. Genhusningsopgaven er finansieret med det fremlagte budget for 2020-2023.

KLIMA, BÆREDYGTIG OMSTILLING OG BIODIVERSITET

Det haster, hvis vi skal holde temperaturstigningerne på kloden under 2 og helst under 1,5 grad. Aarhus Kommune står stærkt rustet til at gå foran og sætte et eksempel for andre ved at arbejde med bindende årlige klimamål, som sikrer en gradvis reduktion, så Aarhusmålet om CO₂-neutralitet i 2030 opnås. På den måde har vi forudsætningerne i Aarhus for at blive det gode eksempel, som kan inspirere og anspore andre.

Borgmesterens Afdeling udarbejder sammen med Teknik og Miljø inden udgangen af februar 2020 en indstilling, som omsætter den generelle CO₂-målsætning i årlige mål, og fastlægger hvordan der skal arbejdes med bindende klimamål i de årlige budgetprocesser.

Klimahandlingsplan

Arbejdet med en ny klimahandlingsplan er i fuld gang, og forligspartierne ønsker en ambitiøs plan, der kan sikre overholdelse af de bindende klimamål for Aarhus Kommune. Planen skal udgøre rammen for den grønne omstilling og skal pege på de konkrete handlinger – og forudsætninger for handlinger - der er nødvendige at igangsætte nu for at nå i mål med CO₂-neutralitet i 2030. Der skal fx omstilles til el-busser, og der skal også være den nødvendige kapacitet af el-ladestander, el-nettet skal dimensioneres i forhold den nye virkelighed, og strømmen skal produceres bæredygtigt. Klimahandlingsplanen skal udgøre den samlede ramme for omstillingen, og håndtere de mange komplekse sammenhænge. Forligspartierne har en ambition om, at Aarhus på sigt alene forsy-

nes med energi fra vedvarende energikilder, herunder en ambition om på sigt at udfase brugen af biobrændsel.

Klimafond

Omstillingen kommer til at koste penge, og der etableres derfor en klimafond, som skal bidrage til finansiering af de nødvendige initiativer i de kommende år. Fonden finansieres i første omgang ved at indskyde den estimerede gevinst ved at vælge selvbudgettering i 2019 udover det, der allerede er forudsat i budgetforslaget – aktuelt estimeret til 116 mio. kroner. Beløbet reguleres, når der er mere sikkerhed for størrelsen. Forligspartierne ønsker så vidt muligt at fastholde størrelsen af det indskudte beløb. Hvis selvbudgetteringsgevinsten fra 2019 vurderes at blive mindre end det aktuelle estimat, vil forligspartierne vurdere mulighederne for at supplere op via en eventuel gevinst fra selvbudgettering i 2020.

Den grønne omstilling skal tænkes ind i hele den kommunale opgavevaretagelse, hvor det er relevant, fx i Byrådets generelle anlægsprioritering, partnerskaber med erhvervslivet og andre vigtige aktører om bæredygtig omstilling, krav til bæredygtighed og cirkulær tænkning i forbindelse med indkøb og kommunale bygninger, ejerstrategier i forhold til kommunalt ejede selskaber, trafikplanlægning, dialog med kommunens leverandører osv. Forligspartierne lægger vægt på, at der etableres konkrete partnerskabsløsninger vedrørende eksempelvis landstrømsanlæg, carbon capture mv. og at hindrende rammer udfordres i dialog med staten.

Mulighed for finansiering fra Fonden skal ses som et supplement til eksisterende budgetter, og ikke som en erstatning.

Borgmesterens Afdeling udarbejder en indstilling, som fastlægger de nærmere rammer for klimafonden. Herunder fastsættes bl.a. Fondens indsatsområder (analyser, prøvehandlinger, tiltag til fremme af vedvarende energi, udviklingsprojekter i samarbejde med eksterne parter om bæredygtig omstilling, skub og hjælp til omstillingen mm.), konkrete og målbare succeskriterier og effektmål for fonden og styringsprincipper, herunder at der skal ske en årlig afrapportering og rammer for hvilke projekter, der besluttet af hhv. Borgmesteren, Magistraten og Byrådet.

Der prioriteres allerede i dette års budget en række initiativer fra Klimafonden, som skal bidrage til den grønne omstilling.

Børn, unge og klima

Forligspartierne ønsker, at det bliver en naturlig del af børn og unges hverdag at være beviste omkring klimaet. Forligspartierne er derfor enige om, at det skal komme til udtryk i børn og unges hverdag på flere måder. Det kan være ved at børnene og de unge får kendskab til klimaindsatser via den åbne skole og klimapartnerskaber i form af samarbejde med erhvervslivet, organisationer og forskere. Dette skal også formidles via undervisningsmaterialer, som på et videnskabeligt grundlag sætter fokus på konsekvenserne af klimabelastningen. De skal også introduceres til teknologiske løsninger og personlige handlemuligheder i balance med resten af samfundet.

Grøn Transport

Byrådet har 28. juni 1. behandlet indstillingen "Grøn transportplan, fase 1". Forligspartierne ønsker, at Aarhus Kommune går foran i omstillingen af 'egen transport'.

Kommunen har 767 biler hvoraf kun de 58 er el/brint. Hertil kommer køretøjer i kommunes selskaber. Udledningen fra de 709 biler kan anslås til ca. 2100 tons CO₂/år. Ca. 30 % af bilerne er mere end otte år gamle og omstillingsindsatsen er dermed en aktuell mulighed for at bringe flåden up-to-date og følge med udviklingen. Forligspartierne ønsker, at der i forbindelse med udskiftning af biler i kommunen og kommunens selskaber kun investeres i elbiler/fossilfri biler, medmindre der er ganske særlige grunde til andet. Samtidig skal det være et bindende mål, at hele bilflåden er omstillet til klimavenlig/fossilfri drift senest i løbet af 2025, hvilket giver 6 år til omstillingen. Forligspartierne anmoder Borgmesterens Afdeling om at fremsende en indstilling herom.

Udover kommunens egne biler giver kommunen også kørselsgodtgørelse til kommunens medarbejdere til kørsel i egen bil svarende til ca. 5,7 mio. km/år. Da andelen af elbiler blandt befolkningen er lille, svarer denne kørsel til ca. 1700 tons CO₂/år. Forligspartierne ønsker, at der følges op på den tidligere opfordring til medarbejderne om at tage cyklen på ture under 5 km, og overvejes en udvidelse. Samtidig ønskes der i dialog med samarbejdsudvalgene, aftalt en plan med bindende mål for udfasning af denne udledning ligeledes senest i 2025, og hvis muligt gerne så der kun gives kørselsgodtgørelse til el-biler og ellers stilles el-bil til rådighed. Øget brug af el-cykler, el-biler, bus, Letbane, tog mv. er nogle af metoderne.

Endelig er transport af borgere en kilde til CO₂-udledning som kommunen kan påvirke. Kørslen som kørselskontoret kordinerer udgør årligt ca. 4,47 mio. km. Det giver en udledning på ca. 1200 tons CO₂/år. Denne udledning ønsker forligspartierne ligeledes udfaset så hurtigt som muligt. Der ønskes opstillet simple bindende mål for årlig omstilling og laves nøgletal for at følge udviklingen.

Strategi for delebiler

Der udarbejdes en strategi for delebilisme i sammenhæng med den kommende klimaplan. Til arbejdet med strategien afsættes 0,5 mio. kroner, som finansieres af klimafonden. Arbejdet med delebilstrategien koordineres med det arbejde med Mobility As A Service (MAAS), der pågår i Business Region Aarhus regi.

Grøn varelevering med elbiler til Midtbyen

Forligspartierne ønsker at undersøge mulighederne for grøn varelevering med elbiler i midtbyen. Transporten er den største kilde til CO₂-udledning i Aarhus Kommune, og der er brug for at finde alternativer. Der kan arbejdes med ændringer i kommunens indkøbsaftaler, så de tilgodeser en mere koordineret levering end den nuværende, hvor den overvejende hovedregel er, at der leveres direkte fra leverandøren til den bestillende arbejdsplads/institution.

I stedet for at mange leverandører har transporter ind og ud af kommunen hver dag – og ofte med meget tunge og forurenende køretøjer – kan der tænkes en samordnet varedistribution, hvor leverandører fremover leverer deres varer på et eller flere centrale varemottagelsescentre. Herfra kan der ske en koordineret videre distribution. Samlet kan der spares mange kilometer transport, og hvis der desuden stilles krav anvendelse af el-drevne fragtbiler, er der endnu større potentiale til lavere klima- og miljøbelastning.

Der afsættes et beløb på 0,6 mio. kr. i 2021 til en analyse af potentialet. Analysen gennemføres i samarbejde mellem Klimasekretariatet i Teknik og Miljø og Indkøb og Udbud i Borgmesterens Afdeling samt med inddragelse af relevante brancheorganisationer. Beløbet finansieres af klimafonden.

Klimaalliancen Aarhus

Forligspartierne vil arbejde for, at Aarhus Kommune også som arbejdsplads bliver så klimavenlig som mulig. Det kan bl.a. ske ved at arbejde med incitamenter, konkurrencer og kampagner fx i forhold til transportvaner til og fra arbejde, affaldssortering, maden i kantinerne, genanvendelse og fremme af mere cirkulær tænkning på de enkelte arbejdspladser. Forligspartierne foreslår derfor, at temaet tages op i MED-organisationen, både i FMU og de enkelte HovedMedUdvalg og Lokale Med Udvalg. Forligspartierne er overbeviste om, at der vil være stort engagement i sagen, og at drøftelserne vil kunne føre til hundredvis af små og store forslag, som kan være med til at trække Aarhus Kommune i en mere grøn retning også som arbejdsplads.

Samtidig vil forligspartierne gerne udsende en åben invitation til kommunens andre private og offentlige arbejdspladser til et samarbejde om hvordan vi kan sikre bæredygtige og klimavenlige arbejdspladser. Kun fantasien sætter grænserne: det kan være konkurrencer mellem de forskellige arbejdspladser, fælles informationskampagner, udveksling af gode ideer, fælles måltal på udvalgte områder og meget mere.

Forligspartierne anmoder i første omgang Borgmesteren om at invitere andre af byens største private og offentlige arbejdspladser til en drøftelse af hvordan en indsats kunne tilrettelægges. Det er tænkt som en helt åben invitation, hvor det er det videre arbejde, der må afgøre hvad der er realistisk, og hvad der er størst perspektiv i. Der reserveres op til 5 mio. kroner af klimafonden til formålet.

Indkøb af elbusser

Forligspartierne har besluttet, at omstillingen til elbusser skal fremrykkes, så den er fuldt gennemført i 2027. Midler til ladeinfrastruktur mm. er afsat i anlægsprioriteringen. Til at medfinansiere merudgifter til indkøb af busser, som i dag finansieres indenfor driftsbudgettet for kollektiv trafik afsættes 10 mio. kroner fra Klimafonden.

Plaststrategi

Til gennemførelse af en plaststrategi for 2020-2024 afsættes et årligt beløb på 1 mio. kr. Hertil kommer midler fra det takstfinansierede område, fra eksisterende budgetter og fra samarbejdspartnere. Strategien skal sikre en smartere og mere bæredygtig brug af plast for borgere, virksomheder og kommunen selv ved at afvikle unødvendig brug af plast og understøtte bedre genanvendelse. Beløbet finansieres fra klimafonden.

Moesgaard Vildskov

Teknik og Miljø har i samråd med borgere og organisationer mm. og i forlængelse af sidste års budget udarbejdet et oplæg om "Moesgaard Vildskov" – Scenarier for mere urørt skov. Forligspartierne ønsker at der sker en omlægning, så naturindhold og biodiversitet højnes – med respekt for

fritidsbrugerne. Der afsættes derfor en reserve på 1,4 mio. kr. i 2022 fra anlægsbufferen til anlæget og 1,2 mio. kr. årligt til drift fra 2023 til gennemførelse af en omlægning med udgangspunkt i oplæggets scenarie 2b, som lægger op til omlægning til Vildskov, som er udformet sådan, at det ikke begrænser fritidsbrug. Forslaget er tilpasset til en budgetramme, som er reduceret med 50 %.

Skovrejsning

Skovrejsning binder CO₂, sikrer grundvandet og højner biodiversiteten. Samtidig giver det byens borgere let adgang til naturen og et væld af rekreative udfoldelsesmuligheder med styrket fysisk og mentalt helbred til følge.

Forligspartierne er enige om, at der afsættes 2 mio. kr. årligt til øget skovrejsning. Pengene skal benyttes til at understøtte skovrejsningsprojekter, hvor også virksomheder og organisationer med fordel kan inddrages for synergieffekter og potentielt lavere kommunale driftsomkostninger.

Besparelser på klipning af diverse grønne arealer.

Forligspartierne er enige om, at 50 % af de intensivt klippede grønne kiler/områder, midterrabatter og vejsider m.v. reduceres til én årlig klipning (inkl. opsamling af afklip). Det vil kunne ske uden at forringe den rekreative brug af de grønne områder, og trafikikkerheden på vejarealerne. Det vil medføre øget biodiversitet på arealerne.

Besparelserne herved vil udgøre ca. 0,6 mio. kr. årligt. Midlerne frigives til anden anvendelse i Teknik og Miljø.

Der har været gennemført et samlet udbud for vedligeholdelsen af grønne områder i tilknytning til kommunale institutioner mm. Indkøb og Udbud arbejder sammen med leverandører og de konkrete institutioner om hvordan der indenfor kontraktsrammen kan ske omlægninger, som fremmer natur og biodiversitet. Til at fremme arbejdet med demonstrationsprojekter mm. afsættes en pulje på 1 mio. kroner finansieret af klimafonden.

Forligspartierne er opmærksomme på, at omlægningerne kræver en forventningsafstemning med borgerne.

Pesticidfri kommune

Aarhus skal gå forrest i kampen mod giftige sprøjtemidler og tilslutter sig derfor initiativet Giftfri Have. Kommunen har allerede nedbragt forbruget af sprøjtegifte betragteligt, og anvender dem kun i meget begrænset omfang.

Da borgernes ve og vel, rent drikkevand samt en mangfoldig og levende natur står højt på forligspartiernes prioriteringsliste ønsker forligspartierne, at der indføres et totalforbud mod giftige sprøjtemidler på kommunens arealer, herunder også bortforpagtede arealer. Plan herfor fremlægges af Teknik og Miljø senest i forbindelse med regnskabsaflæggelsen.

Solceller

Kommunens muligheder for at opføre solcelleanlæg er meget begrænsede som følge af lovkrav om selskabsdannelse. Forligspartierne opfordrer regeringen til at forbedre kommunernes mulig-

hed for at investere i den grønne omstilling og ønsker foreløbigt at sætte målsætninger for brug af solceller i de kommunale ejerstrategier for de kommunale selskaber. Blandt de eksisterende selskaber er dette særligt relevant for Aarhus Vand A/S og Det Biomassefyrede Kraftvarmeværk A/S.

Antages det som eksempel, at der produceres 750 MWh pr. hektar solceller og at CO₂-udledningen pr. kWh er 250 gram, vil et solcelleanlæg på 35 hektar resultere i 6500 tons mindre CO₂ udledt pr. år. Et sådan anlæg giver godt 26.000 MWh svarende til det årlige strømforbrug for ca. 5200 husstande. Forligspartierne ønsker, at der lægges en ambitiøs plan for forsyningsselskabernes investeringer i vedvarende energi, herunder en konkret mulighed for at etablere et solcelleanlæg i eller uden for kommunen. Første bud på mål skal med i næste version af ejerstrategierne. I lighed med de øvrige mål i ejerstrategierne udarbejdes nøgletal med henblik på at følge udviklingen.

Der udarbejdes byrådsindstilling om solcelleanlæg.

Forsøg med affaldssortering i det offentlige rum

Der gennemføres forsøg med affaldssortering i det offentlige rum med samme sorteringsfraktioner som i private husstande med henblik på at styrke genanvendelsesgraden. Forsøget gennemføres på omkring 10 udvalgte lokationer med 8-12 skraldespande pr. lokation. Forsøget gennemføres i løbet af 2020. Herefter evalueres det med henblik på eventuel udrulning til resten af byen. Omkostningerne til forsøget anslås til 2,5 mio. kr., der finansieres af Klimafonden.

Øvrige klimatiltag

I udmøntningen af anlægsbeløb i 2022 og 2023 er klimaindsatser også højt prioriteret (se bilag 2 og 3). Forligspartierne har afsat anlægsbeløb til klimatilpasninger, omlægning af bybusser til el, busprioritering, etablering af cykelstier, vildtskov mv. - initiativer, der alle bidrager til enten grøn omstilling, biodiversitet eller klimatilpasning.

En samlet oversigt over klimatiltag – med skønsmæssige angivelser af reduktionen i udledningen af CO₂e, der hvor det kan vurderes – fremgår af bilag 4.

BØRN OG UNGE

Inklusion og specialpædagogik

Antallet af børn og unge i specialpædagogiske undervisningstilbud er stigende, og flere og flere børn er ikke en del af fællesskaberne på den lokale folkeskole.

Forligspartierne ønsker derfor, at folkeskolerne skal udvikle nye former for specialundervisning, som er mellemformer mellem almenundervisning og specialundervisning. Der kan blandt andet hentes inspiration fra arbejdet på Søndervangskolen med ”Brede børnefællesskaber”, ligesom der kan hentes inspiration fra Nest. Forligspartierne er enige om, at der afsættes 21 mio. kr. årligt til folkeskolerne til udvikling og drift af mellemformer mellem almen- og specialundervisning og til drift af specialundervisning på skolerne.

Kompetenceudvikling, "Alle skal med"

Forligspartierne er enige om, at det er afgørende for at sikre god inklusion, at medarbejderne i institutioner og skoler har de rette kompetencer til at understøtte børn med særlige behov. Forligspartierne er derfor enige om, at medarbejdere i dagtilbud og skoler skal tilbydes kompetenceudvikling, som er bygget op omkring eksisterende viden om inklusion med udgangspunkt i tænkning, begreber, modeller og metoder fra Nest og viden om virksom kompetenceudvikling med udgangspunkt i metoder og erfaringer fra "Fællesskaber for alle". Forligspartierne er enige om, at dette skal prioriteres inden for den afsatte økonomiske ramme.

Decentralisering af budgettet til specialundervisning af anbragte børn

Der er sammenhæng mellem udgifterne til folkeskolernes specialundervisning og udgifterne til (special-)undervisning af børn, der er anbragt uden for hjemmet. Budgettet på 28,8 mio. kr. i PPR til specialundervisning af anbragte børn overføres derfor til Børn og Unges decentraliserede område, og mindreudgifterne på 10 mio. kr. indgår som finansiering til specialundervisning i folkeskolerne.

Nest

Forligspartierne ønsker at videreføre Nest-klasserne på Katrinebjergskolen, således at der er to Nest-klasser på klassetrinnene fra 0.-9. klasse. I Nest-klasserne går børn med autisme og almene distriktsbørn i klasse sammen. Nest er et bud på, hvordan børn med særlige behov, der ellers ville gå i specialklasse/-skole, kan inkluderes i almenområdet til gavn for hele klassefællesskabet. Ressourcerne fra almen- og specialområdet sammenlægges, så det kommer hele klassen til gode. Resultaterne viser, at børnene trives og udvikler sig fagligt og socialt, samt at medarbejdere og familier er glade for Nest. Forligspartierne er derfor enige om at afsætte 2,4 mio. kr. i 2020, 2,6 mio. kr. i 2021, 2,8 mio. kr. i 2022 og 2,9 mio. kr. i 2023. Fuldt indfaset med 2 Nest-klasser fra 0.-9. klasse er udgiften til Nest-klasserne i alt 750.000 kr. årligt.

Forligspartierne ønsker desuden at udvide Nest-klasserne til yderligere én skole med en anden målgruppe af børn med særlige behov. Der afsættes 0,2 mio. kr. i 2020, 0,7 mio. kr. i 2021, 1,3 mio. kr. i 2022 og 1,9 mio. kr. i 2023 til oprettelse af to Nest-klasser årligt fra skoleåret 2021/2022.

Forligspartier har med Nest sat retning for, at almenområdet skal have redskaber og rammer til at kvalificere arbejdet for flere børn med særlige behov i kommunens skoler.

Parallelt med Nest-forløbet har byrådet i 2016 igangsat et 5-årigt ABA-investeringsprojekt for børn med autisme i kommunens almene dagtilbud og skoler. De umiddelbare tilbagemeldinger fra ABA-investeringsprojektet er positive. Derfor ønsker forligspartierne, at magistratsafdelingerne Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge fremrykker den planlagte evaluering af projektet til sommeren 2020, så evalueringen kan indgå i de politiske drøftelser i forbindelse med budgetforhandlingerne i 2020.

Skole-OL

Bevægelse i folkeskolen spiller en central rolle i børn og unges læring. I perioden 2017-2019 har Aarhus været hjemby for afholdelsen af Skole-OL's finalestævne. Da 2020 er et OL-år ønsker forligspartierne at afslutte rækken af Skole-OL i Aarhus med et finalestævne i 2020. Der afsættes 3,1

mio. kr. i 2020 til afholdelse af finalestævnet og relaterede aktiviteter. Heraf afsættes 0,5 mio. kr. til aktiviteter i regi af skoler og idrætsforeninger i Aarhus.

Tidlige indsatser

Forligspartierne er enige om, at tidlige indsatser er vigtige. En fundamental solid trivsel og sundhed medvirker til, at børn og unge kan lære og udvikle sig op igennem barndommen, og ruster dem til deres videre uddannelsesforløb og liv.

Opsporing af mistrivsel hos spædbørn

Derfor ønsker forligspartierne, at der fortsat prioriteres midler til opsporing af mistrivsel hos spædbørn. Alle førstegangsfamilier tilbydes hjemmebesøg, når barnet er mellem 4-6 måneder, og derudover sikres udbredelse af ADBB-metoden i sundhedsplejen blandt andet med henblik på at understøtte forældrekompetencer. Der afsættes 3,9 mio. kr. årligt.

Back2School

Herudover ønsker forligspartierne at videreføre Back2School, som er forløb til elever, der har markant og bekymrende fravær. Der afsættes 1,9 mio. kr. i 2020 og herefter 1,7 mio. kr. årligt. Det kan også bidrage til, at færre børn bliver omfattet af reglerne om 15 procent fravær, hvor Socialforvaltningen skal træffe afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen for et kvartal.

Trivselsmøder

Der er gode erfaringer med, at alle møder i dagtilbuddene om et barns udvikling og trivsel med inddragelse af forældre og PPR, samt evt. socialforvaltningen og sundhedsplejen, foregår i regi af trivselsmøder. Der afsættes 0,8 mio. kr. årligt.

Analyse af dagtilbuddenes økonomi

Børn og Unge har gennemført en undersøgelse af antallet af tilstedeværende børn i forhold til antallet af voksne med børnekontakt. Undersøgelsen viser, at der er relativt store variationer hen over dagen, og at tilstedeværelsen varierer relativt meget mellem institutioner.

Forligspartierne anmoder om en økonomisk analyse af dagtilbudsområdet forud for budgetdrøftelserne for 2021. Forligspartierne er enige om at lade resultaterne af analysen danne grundlag for politiske drøftelser af, om variationerne i normeringerne mellem dagtilbuddene er for store, eller om forskelle mellem dagtilbuddene skal indsnævres.

Analysen skal blandt andet afdække størrelsen af de tildelte budgetter i forhold til udgiftsbehov og forklaringer på forskelle i normeringer/tilstedeværelse. Endvidere kan forhold omkring sårbare børn i almene dagtilbud, serviceniveau og produktivitet, enhedsudgifter og forklaringer på forskelle samt fravær inddrages. Analysen skal ligeledes beskrive håndtag til bedre ressourceudnyttelse.

Dagtilbud med høj kvalitet

Forligspartierne er enige om at tilgodese tiltag, der styrker den i forvejen høje kvalitet i de aarhusianske dagtilbud. Kvalitet i dagtilbud er tæt forbundet med normeringer. Den normeringsundersøgelse Børn og Unge har gennemført viser, at der er relativt få børn pr. voksen i den første time

om morgenen og i den sidste time om eftermiddagen, mens der er relativt mange børn pr. voksen omkring middag.

Forligspartierne er enige om, at de enkelte dagtilbudsbestyrelser inden for nogle faste rammer kan placere den ugentlige åbningstid. Der skal være mulighed for pasning i mindst 50,75 timer ugentligt, og op til de nuværende 52 timer, så der er fleksibilitet til at imødekomme forældrenes behov. Ved at reducere åbningstiden med 1,25 time kan et gennemsnitligt dagtilbud ansætte medarbejdere i 1,25 timer ugentligt. Omsat til økonomi kan der for den reducerede åbningstid afsættes 4,9 mio. kr. til øget tilstedeværelse. Børn og Unge fremsender indstilling til byrådet om de konkrete rammer.

Midler til dagtilbud i Finansloven for 2020

Regeringen vil fremlægge en ambitiøs børneplan, som skal forbedre forholdene for børn og personale i daginstitutioner gennem en langsigtet investeringsplan frem mod 2025, der sammentænker normeringer, uddannelse, kvalitet og ledelse. Børneplanen vil blandt andet betyde, at der gradvist frem mod 2025 indføres lovbundne minimumsnormeringer i daginstitutionerne.

Normeringerne i Aarhus Kommune er på niveau med eller bedre end normeringerne i de øvrige 6-byer og landsgennemsnittet, og de fleste børn trives og udvikler sig. Forligspartierne ønsker at sikre en fortsat højelse af kvaliteten i de aarhusianske dagtilbud. Selvom kvaliteten af de aarhusianske dagtilbud allerede er høj, ønsker forligspartierne derfor, at de midler, som bliver afsat til børneplanen og minimumsnormeringer via finansloven eller anden statslig finansiering til Aarhus Kommune, tilføres dagtilbuddene med henblik på at skabe endnu højere kvalitet i dagtilbuddene.

Kendte voksne

Forligspartierne ønsker, at elever i folkeskolen og børn i dagtilbud i størst muligt omfang møder kendte voksne, når det er nødvendigt at vikardække undervisningstimer. Forligspartierne er enige om, at der skal igangsættes prøvehandlinger for at afprøve skoler og dagtilbuds nuværende forskellige tilgange til vikardækning med henblik på at sikre læring på tværs af skoler og dagtilbud for at sikre den bedste kvalitet og de mest omkostningseffektive tilgange til dækning af fravær med kendte voksne. Der afsættes 0,5 mio. kr. til formålet i 2020.

Fastholdelse af nyuddannede lærere

Det er et mål at sikre, at nyuddannede lærere fastholdes i job. Forligspartierne er enige om, at der afsættes 0,475 mio. kr. i 2020 og derefter 0,85 mio. kr. årligt til introduktion og fastholdelse af nyuddannede lærere bl.a. i form af etablering af mentorordning for nyuddannede lærere.

Obligatorisk læringstilbud

Forligspartierne ønsker, at flest mulige børn går i et almindeligt dagtilbud. Samtidig ønsker forligspartierne, at rammerne om det obligatoriske læringstilbud skal medvirke til, at de omfattede børn trives, udvikler sig og lærer bedst og mest muligt. Forligspartierne finder det vigtigt, at der er økonomisk sammenhæng for dagtilbuddene, så det obligatoriske læringstilbud ikke tager tid fra de øvrige børn i dagtilbuddene. Forligspartierne er derfor enige om, at læringstilbuddet ressourcemæssigt normeres som en fuldtidsplads. Børn og Unge tilføres budget til tilbuddet via budgetmodellen.

Vederlagsfri psykologhjælp

Siden marts 2016 har det i Aarhus Kommune været muligt for unge bosat i Aarhus Kommune mellem 15 og 27 år at få bevilliget op til fem gratis psykologsamtaler. Tilbuddet skal forebygge, at psykiske udfordringer ikke udvikler sig til alvorlige sindslidelser, misbrug eller selvmordstanker. På initiativ fra Børn og Unge-Byrådet er forligspartierne enige om at udvide muligheden for gratis psykologhjælp, så børn og unge under 15 år også kan få op til fem samtaler. Forligspartierne er derfor enige om at afsætte 1,4 mio. kr. årligt til gratis psykologhjælp til børn og unge under 15. Initiativet skal ses i sammenhæng med bestræbelserne på at etablere Headspace i Aarhus.

Home-Start

Home-Start Aarhus yder en frivillig indsats for småbørnsfamilier, der er kommet i en vanskelig situation. Årsagerne kan bl.a. være sygdom, dødsfald, skilsmisse, flerbarnsfødsel eller fødselsdepression. Home-Start Aarhus er et godt tilbud til de familier, som har brug for en hjælpende hånd i en begrænset periode, inden problemerne udvikler sig til en størrelse, der kræver kommunal indsats.

Forligspartierne ønsker at afsætte 0,7 mio. kr. årligt fra 2020 i tilskud til Homestart svarende til niveauet for det samlede kommunale tilskud i 2018. Tilskuddet skal følges op af en årlig evaluering fra Homestart samt en plan for videreførelse af aktiviteterne efter 2021.

ÆLDRE OG SUNDHED

Specialsygeplejersker

Ved sidste års budgetforhandlinger blev forligspartierne enige om at prioritere ansættelse af to specialsygeplejersker i hvert af de syv lokalområder i Sundhed og Omsorg, som skulle finansieres af en forventet bevilling på Finansloven eller eventuelt af mindreudgifter på den kommunale medfinansiering. Disse finansieringsmuligheder udeblev imidlertid mod forventning. Derfor fandt forligspartierne en midlertidig løsning for 2019, således at sygeplejerskerne kunne blive ansat.

Der er fortsat behov for specialsygeplejersker, som følger af den generelle udvikling i det nære sundhedsvæsen, hvor patienterne bliver udskrevet tidligere og med mere accelererede patientforløb, som indebærer dels flere færdigbehandlede og dels at borgere har brug for mere specialiserede tilbud fra kommunen end tidligere. Her skal specialsygeplejerskerne gå foran og i tæt samarbejde med sine kommunale kolleger tage ansvar for systematisering af borgersikker forløbskoordinering i disse komplekse forløb.

Forligspartierne er derfor enige om, at specialsygeplejersker i kommunens lokalområder spiller en vigtig rolle i forhold til at sikre gode sektorovergange mellem region og kommune til gavn for borger og pårørende. Forligspartierne afsætter derfor 7 mio. kr. årligt, så specialsygeplejerskerne er permanent finansieret.

Mere tid i hjemmeplejen

Forligspartierne ønsker at skabe bedre muligheder for at plejepersonalet kan drage omsorg for borgerne eller håndtere de akutte opgaver og udfordringer, der opstår omkring de enkelte borgere i løbet af dagen. Særligt er der brug for et forstærket fokus på enlige borgere med demens. Der-

for afsættes der 8 mio. kr. til at sikre mere tid i hjemmeplejen. Helt konkret lægges der en ekstra blok af tid ind i vagtplanerne i alle dag- og aftenvagter. Hjemmeplejen får dermed mulighed for selv at prioritere, hvordan tiden skal bruges i løbet af dagen, da der ikke er koblet et bestemt besøg eller bestemte ydelser op på den afsatte tid.

Forligspartierne er opmærksomme på, at Sundhed og Omsorg i lighed med Sociale Forhold og Beskæftigelse oplever et pres i forhold til borgere med handicap. Det er dog forligspartiernes vurdering, at presset fortsat kan håndteres inden for områdets samlede økonomi, herunder de midler der tilføres via budgetmodellen for området samt nye midler tilført plejeområdet med dette forlig. Enhedspriserne pr. borger med handicap ligger på samme niveau på ældre- og på voksenområdet.

Fast track på hjælpemiddelområdet

Forligspartierne ser positivt på arbejdet med at implementere 'fast track'-mulighed både for de personlige hjælpemidler som genbrugshjælpemidler. Forligspartierne ønsker at følge arbejdet og anmoder om at få en status medio 2020.

Sundhedsfremme i et 0-100 års perspektiv

Aarhus skal være en god by for alle – det betyder også en sund by for alle. Vi arbejder sammen med hele byen for en røgfri fremtid, vi arbejder for, at alle aarhusianerne bliver en del af et fællesskab, og vi har styrket samarbejdet på tværs, for sundheden er afhængig af, at byudviklingen, kulturen, fritidslivet, beskæftigelsesindsatsen osv. tænkes med. Arbejdet med det midlertidige opgaveudvalg på sundhedsfremmeområdet samt arbejdet med den kommende sundhedspolitik har samtidig vist, at der er områder, hvor vi er nødt til at investere for at tage de næste skridt. En række af forslagene fra opgaveudvalget kan iværksættes inden for nuværende ramme, hvilket forligspartierne bakker op om. Forligspartierne er enige om at investere 3 mio. kr. årligt målrettet sundhedsfremme og forebyggelse, så vi fremmer trivsel, forebygger sygdom samt reducerer den sociale ulighed i sundhed.

Forligspartierne opfordrer til, at såvel de økonomiske overslag som indhold samles i større indsatser og kvalificeres inden iværksættelse. Der bør her arbejdes med at tydeliggøre hvordan og i hvilket omfang de konkrete indsatser kan skabe værdi for og sammen med borgerne, og hvorledes der kan følges op på indsatsen, så vi bliver klogere på hvad der virker, og hvad der måske virker mindre godt. Indsatserne bør samtidig ses i sammenhæng med de investeringer, som er iværksat under "Fælles om nye løsninger" (tobak, alkohol, diabetes, lænderyg og Bevæg dig for livet). Forligspartierne opfordrer til nogle meget synlige mål for at nedbringe uligheden og mindske den psykiske sårbarhed især blandt unge, og herunder at sætte fokus på digital dannelse og seksuel sundhed. Puljen udmøntes via indstilling fra Direktørgruppen til det midlertidige opgaveudvalg, således at Byrådet kan behandle prioritering af puljen i forbindelse med regnskab 2019. Forligspartierne foresætter 0,4 mio. kr. årligt afsat til Fritidspasset til børn og unge.

Hvis der med nogle af indsatserne, kan dokumenteres reducerede udgifter på andre områder, kan der arbejdes med investeringsmodeller, så indsatsen kan udvides over tid.

Vikærgården

Vikærgården er Aarhus Kommunes center for rehabiliterings- og korttidspladser til borgere der har brug for en ekstra indsats, som kræver et kortvarigt ophold uden for hjemmet. Ofte er opholdet nødvendigt efter, at borgeren er blevet udskrevet fra hospitalet eller i forbindelse med en forværret tilstand – med henblik på at undgå indlæggelse. Patienterne bliver udskrevet tidligere og med mere accelererede patientforløb, som indebærer dels flere færdigbehandlede og dels, at borgere har brug for mere specialiserede tilbud fra kommunen end tidligere.

Generelt er borgere på Vikærgården karakteriseret ved en høj kompleksitet og ofte med mere end tre kroniske diagnoser, som kræver skarp koordinering, højt specialiseret sygepleje faglig udredning og terapeutfaglig vurdering og udredning i forhold til borgers genoptræningspotentiale. Denne udvikling har betydet, at der er behov for at hæve det sygeplejefaglige kompetenceniveau på Vikærgården, men også at der er behov for at øge normeringen, hvis der stadig skal kunne leveres et højt fagligt niveau, hvor også de mest komplekse borgere får et godt forløb.

Forligspartierne er på den baggrund enige om at afsætte 1 mio.kr. årligt til flere sygeplejersker på Vikærgården.

Plejhjemslæger

Der afsættes 0,5 mio. kr. årligt til at videreføre ordningen omkring fast tilknyttet læge på plejehjemmene. Erfaringerne viser, at ordningen giver øget tryghed for beboerne og forbedret samarbejde mellem den praktiserende læge og personalet på plejehjemmene. Ordningen er etableret ved hjælp af satspuljemidler, som udløber ved udgangen af 2019 og der sikres nu permanent finansiering.

Tandsundhedsplan

Forligspartierne ønsker at styrke tandplejen for byens udsatte borgere og dermed mindske uligheden i sundhed. Der afsættes derfor 3,1 mio. kr. i 2020 og 3,6 mio. kr. årligt fra 2021 og frem til at finansiere en gennemførelse af Tandsundhedsplanen, som Sociale Forhold og Beskæftigelse, Sundhed og Omsorg samt Børn og Unge har udarbejdet i fællesskab. Tandsundhedsplanen blev behandlet i byrådet i juni 2018.

Tilførslen af midlerne giver konkret mulighed for blandt andet at imødekomme den stigende efterspørgsel efter tilbud i Omsorgstandplejen og Specialtandplejen samt imødekomme det stigende behov for mere komplicerede behandlinger hos de mest udsatte borgere. Samtidig gives der mulighed for at videreføre den forebyggende indsats på tandsundhedsområdet i ældreplejen. Midlerne giver desuden mulighed for at fastholde en opsøgende og forebyggende indsats under Socialmedicinsk Tandklinik.

Forligspartierne ønsker, at Sociale Forhold og Beskæftigelse, Sundhed og Omsorg samt Børn og Unge i fællesskab undersøger muligheden for fremadrettet at samle budgettet til Omsorgstandplejen, Specialtandplejen samt Socialmedicinsk Tandklinik i Børn og Unge.

Tilskud til omsorgstilbuddet Pitstop

Omsorgstilbuddet Pitstop er et midlertidigt tilbud til plejekrævende socialt udsatte borgere i Aarhus, der udskrives fra somatisk behandling. Pitstop drives i dag af Røde Kors i samarbejde med Sundhed og Omsorg samt Sociale Forhold og Beskæftigelse. Det er forligspartiernes vurdering, at omsorgstilbuddet skaber gode rammer for, at syge hjemløse eller funktionelt hjemløse kan restituere i hjemlige og trygge omgivelser, hvorved risikoen for genindlæggelser reduceres. Forligspartierne afsætter derfor 2 mio. kr. i 2020 i tilskud til tilbuddet. Forligspartierne ønsker, at afdelingerne arbejder for at inkorporere tilbuddet i den almindelige drift.

SOCIALOMRÅDET

Styrkelse af socialområdet

I Aarhus opleves der atter et øget pres på det specialiserede socialområde. Dette skyldes blandt andet, at tilgangen af borgere med behov for hjælp og støtte overstiger den generelle befolknings-tilvækst. Samtidig er borgernes udfordringer mere komplekse end tidligere. Tendenser der også ses på landsplan, og som understøttes af analyser/afdækninger fra såvel KL som VIVE.

Udviklingen gør sig gældende på tværs af hele socialområdet i Aarhus, men presset er særligt stort på voksenområderne. Der er blandt andet gennem de senere år sket en række forandringer på det psykiatriske område. Dels er der en stigende aktivitet som følge af, at flere borgere bliver diagnosticeret med psykiske lidelser og dels en større kompleksitet og øget støttebehov hos den enkelte borger. I Aarhus opleves der desuden et stigende antal hjemløse og borgere i risiko for hjemløshed. Særligt er der en udfordring i forhold til et stigende antal unge hjemløse. Også på området for voksne med handicap opleves stigende behov.

Nationale initiativer

Med den netop indgåede aftale med regeringen om kommunernes økonomi er det blandt andet aftalt, at regeringen og KL i fællesskab skal undersøge, hvad der ligger bag den store aktivitetsstigning, der har været på socialområdet. Det fælles arbejde skal danne grundlag for en drøftelse af, hvordan indsatsen tilrettelægges og prioriteres mest hensigtsmæssigt for forskellige målgrupper.

Regeringen og KL vil desuden afdække, om der er behov for at give kommunerne bedre lovgivningsmæssige rammer for at arbejde forebyggende. Udviklingsarbejdet skal især fokusere på at styrke en forebyggende eller tidlig indsats og på den måde reducere udgiftspreset på området. Derudover skal der igangsættes initiativer, der skal bidrage til at skabe mere gennemsigtighed i takststrukturen, og samarbejdet om at skabe bedre data på socialområdet vil fortsætte. Bedre data vil være med til at skabe større viden om indsatser, omkostninger og effekten af de konkrete sociale indsatser, og vil dermed være med til at understøtte fokus på værdi for borgeren fremfor fokus på paragraffer. Samlet set er det forventningen, at regeringen og KL's fælles arbejde vil kunne skabe bedre rammer for kommunernes styring af området. På tilsvarende vis er forventningen, at den 10-års plan for psykiatriområdet, der blev annonceret i regeringens økonomiaftale med regionerne, vil bidrage til at løse de faglige og økonomiske udfordringer i psykiatrien.

Det er forligspartiernes forventning, at dette arbejde på sigt ligeledes vil kunne bidrage positivt til at skabe balance på området. Det er dog forligspartiernes vurdering, at udfordringerne på området er af sådan en karakter, at der er behov for en genopretning af socialområdets økonomi.

Økonomisk løft

Forligspartierne har noteret sig, at analysen af økonomien på området for socialpsykiatri og udsatte borgere identificerer en række effektiviseringstiltag. Det drejer sig blandt andet om en forventet effektiviseringsgevinst ved den interne reorganisering af Sociale Forhold og Beskæftigelse samt en budgetforbedring som følge af indfrielse af et driftsfinansieret lån. Disse forbedringer udgør i alt 9,2 mio. kr. årligt. Forligspartierne er enige om, at disse midler skal reserveres til at løse udfordringerne på socialområdet.

Forligspartierne afsætter derudover en økonomisk ramme på i alt 60 mio. kr. årligt, der skal bidrage til at skabe balance på området sammen med nye og/eller ændrede indsatser. Via den tilførte ramme samt intern omprioritering sikres området dermed i alt 69,2 mio. kr.

Med denne tilførsel af midler til socialområdet samt de 50 mio. kr., der i forbindelse med Budget 2017 blev dedikeret til genopretning af økonomien på området for voksne med handicap, er det forligspartiernes forventning, at der fremadrettet kan genskabes og fastholdes balance på området. Dette kræver, at Sociale Forhold og Beskæftigelse fortsætter og forstærker det større fokus på rehabilitering, løbende og systematisk opfølgning, velfærdsteknologi mv. Tiltag, der skaber værdi for borgerne, og samtidig bidrager positivt i forhold til områdets økonomi, og som på sigt forventes at kunne bidrage yderligere.

Tæt tværmagistratsligt samarbejde

Forligspartierne ønsker, at Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejde med Borgmesterens Afdeling udarbejder en handleplan for sikring af den fremtidige balance på det specialiserede socialområde. Børn og Unge samt Sundhed og Omsorg inddrages også i arbejdet med handleplanen, som forelægges byrådet i første halvår af 2020.

En holdbar løsning på de strukturelle udfordringer på de specialiserede områder, forudsætter et tæt samarbejde på tværs af afdelinger. Derfor skal der i et tæt samarbejde mellem kommunens afdelinger, Region Midtjylland og civilsamfund tages initiativer og udvikles indsatser, som sikrer at flere unge kommer i ungdomsuddannelser og voksne får en tilknytning til arbejdsmarkedet uanset udfordringer med f.eks angst, depression eller funktionsnedsættelser. Psykiatriens Hus og Back2School er eksempler på sådanne fælles initiativer, som kan gøre en forskel for borgernes egen livsmestring.

Således er der også med Budget 2020 tilført midler til forebyggende indsatser i regi af skoletilbud og sundhed, som bør have en positiv afsmittende effekt på tilgangen og tyngden i det specialiserede socialområde. Forligspartierne ønsker at se mere af dette tværmagistratslige samarbejde, hvorfor Sociale Forhold og Beskæftigelse, Børn og Unge samt Sundhed og Omsorg forpligtes til at finde nye veje og gode løsninger til gavn for borgerne.

Forligspartierne bakker op om, at Aarhus i fremtiden bør sikre flere interne boliger og botilbudspladser til socialt udsatte, personer med handicap og psykisk sårbare, så flere borgere får mulighed for at fastholde tilknytningen til nærmiljøet i Aarhus, herunder familie og venner. En øget grad af selvforsyning af egne interne pladser vil desuden være en økonomisk god og fornuftig investering, som alternativ til dyrere eksterne pladser. Beslutningerne i dette budgetforlig om udbygningen af boliger på det sociale område er et skridt på vejen, som følges op i de kommende år med en målsætning om at kunne tilbyde bolig i Aarhus Kommune til flere af byens borgere.

Opfølgning

I det foregående fremgår en række tiltag, der samlet set vil forstærke områdets muligheder for at skabe økonomisk balance fremadrettet. Forligspartierne anerkender dog samtidig, at der er brug for Byrådets opbakning og fokus for at sikre balance på området herunder en fremadrettet balance mellem serviceniveau og økonomi. Forligspartierne anmoder derfor Sociale Forhold og Beskæftigelse om at udarbejde indstilling til byrådet, der beskriver, hvilke tiltag der bør sættes i gang for at opnå balance på området, herunder hvordan de tilførte midler udmøntes mere konkret, og hvordan nødvendige justeringer af serviceniveauet gennemføres. Forligspartierne forudsætter, at de effektiviseringstiltag, som der ikke er sat beløb på i analysen af økonomien på området for socialpsykiatri og udsatte voksne, inddrages.

Forligspartierne anerkender dermed, at det som en del af løsningen kan være nødvendigt at tilpasse serviceniveauet på området for på sigt at sikre økonomisk balance på området. Forligspartierne er samtidig enige om, at faglige og økonomiske hensyn kan gå hånd i hånd i overensstemmelse med lovgivningen, hvilket indstillingen om genopretningen af områdets økonomi bør afspejle. Afrapporteringen til byrådet vil skulle ske primo 2020.

For at sikre fortsat fokus på et område i balance anmoder forligspartierne desuden Sociale Forhold og Beskæftigelse om at afrapportere særskilt på den samlede økonomi for socialområdet herunder særskilt, hvordan udviklingen i balancen mellem økonomi, serviceniveau og aktiviteter aktuelt ser ud og de nødvendige konkrete handlinger for at sikre budgetoverholdelsen ved regnskabsafslutningen. Afrapporteringen foretages i regnskabsprocessen med konkrete nedslag i indstillingerne i april, august og november.

Permanentgørelse af midlertidige tilbud til udsatte borgere og hjemløse

Inden for den afsatte økonomiske ramme ønsker forligspartierne, at Sociale Forhold og Beskæftigelse prioriterer permanentgørelse af midlertidige tilbud til udsatte borgere og hjemløse.

I Aarhus opleves der et stigende antal hjemløse og borgere i risiko for hjemløshed. Der er iværksat flere midlertidige tiltag for at sikre hjælp til disse borgere. Finansieringen til flere af disse tiltag udløber ved udgangen af 2019. Forligspartierne ønsker at permanentgøre bevillingerne til week-endåbent i stofindtagelsesrummet, sociale viceværter på Klostertorv og udvidede åbningstider i Værestedet i Jægergårdsgade, og at der arbejdes videre med Masterplanen på hjemløseområdet. Derudover afsættes 1 mio. kr. årligt til Masterplanen.

Headspace

Headspace er en frivillig organisation, der tilbyder børn og unge i alderen 12-25 år, som oplever små eller store problemer (ensomhed i skolen, angst, sorg mv.) anonym og gratis rådgivning hos frivillige ungerådgivere. Forligspartierne ønsker at støtte muligheden for etablering af et Headspace-center i Aarhus.

Forligspartierne ønsker at yde et tilskud til etablering af Headspace på 0,8 mio. kr. i hvert af årene 2020 og 2021. Der skal indgås en samarbejdsaftale med Headspace, hvori der bl.a. skal følges op på hvor mange borgere der anvender tilbuddet, ligesom der også skal fastlægges vilkår for eventuel videreførelse af tilskuddet.

Aarhus Krisecenter

Aarhus Krisecenter yder en vigtig indsats for voldsudsatte kvinder og deres børn. Forligspartierne er derfor enige om at afsætte 140.000 kr. årligt til centeret, så det i højere grad bliver muligt at imødekomme borgernes behov for hjælp alle ugens dage. Midlerne dedikeres konkret til en opnormering af de socialfaglige ressourcer i weekenderne. Forventningen er, at de ekstra ressourcer blandt andet vil bidrage til at skabe større trivsel og tryghed for børnene på centeret.

BESKÆFTIGELSE

Virksomhedsstrategien og de senere års aktive beskæftigelsespolitik i Aarhus Kommune viser gode resultater. Det kan mærkes i det økonomiske råderum ved, at udgifterne falder relativt mere end på landsplan. For de forsikrede ledige er billedet det modsatte, hvilket primært skyldes, at Aarhus er en uddannelsesby, og at ledigheden blandt unge dimittender er stor. Men trods udfordringerne for de forsikrede er den samlede udvikling positiv, og betyder et øget råderum i økonomien, som i 2018 kan opgøres til 32 mio. kr.

Byrådet satte ved sidste års budget et meget ambitiøst mål om at reducere antallet af aarhusianere på offentlig forsørgelse med 3.000 personer på 2 år, og besluttede en række investeringer som led i "Fælles om nye løsninger". Målsætningen har medvirket til at give energi, sammenhold og fokus på beskæftigelsesindsatsen, og selvom faldet ikke sker så hurtigt som forudsat, ønsker forligspartierne at fastholde målet og at styrke indsatsen for at nå det.

Det er afgørende, at alle interessenter - erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner, faglige organisationer, erhvervsorganisationer, kommunens leverandører, A-kasser, magistratsafdelinger mm. - spiller sammen om at nå målsætningen. Det er ikke en opgave, der kan løses af Sociale Forhold og Beskæftigelse alene. Det er en målsætning, der kræver nytænkning og tætte partnerskaber mellem de forskellige interessenter. Hensigten er stadig at nå målet ved udgangen af 2020, men hvis retningen fastholdes, og der går lidt længere tid, inden vi når helt i mål, er der også grund til tilfredshed. Det er derfor vigtigt, at der ikke alene fokuseres på de hurtigst virkende tiltag, men også på de lidt mere langsigtede og strukturelle ændringer.

Der fastsættes derfor en yderligere ramme på 30 mio. kr. årligt til nye og styrkede indsatser. Forligspartierne kan tilslutte sig de forslag til indsatser, som Direktørgruppen har fremsendt, men ønsker dog, at indsatsen *flere udsatte unge i job og uddannelse* prioriteres inden for rammen på

de 30 mio. kr. Direktørgruppen anmodes derfor om snarest at justere de øvrige initiativer, så de tilpasses den samlede udgiftsramme på 30 mio. kroner. En revideret plan fremlægges til 2. fællesmøde.

Den styrkede indsats finansieres ved at budgettere knap så forsigtigt og at forudsætte, at kommunen beholder 35 % af gevinsten ved 3.000 flere i beskæftigelse, og ikke som det nu forudsættes kun 25 %. Det svarer til en forudsætning om, at 300 flere aarhusianere bliver selvforsørgende, set i forhold til landsgennemsnittet, hvilket er en realistisk forudsætning - både i lyset af de konkrete initiativer, der foreslås og i lyset af de senere års udvikling.

Forligspartierne er derudover enige om, at Sociale forhold og Beskæftigelse skal omlægge en del af beskæftigelsesindsatsen med henblik på at øge anvendelsen af eksterne aktører. Der sættes fokus på at skabe nye dynamikker og øge det samlede resultatfokus blandt andet ved at arbejde med resultatbaserede modeller for afregning. De eksterne aktørers andel øges med 10 mio. kr. fra 2020. Med en resultatbaseret model tilrettelægges indsatsen således, at det bliver muligt at foretage en opfølgning på effekten.

Gallo Kriserådgivning

Gallo Kriserådgivning er en forening baseret på frivillige kræfter. Foreningen tilbyder gratis og anonym samtaleterapi, rådgivning samt værested for mennesker, der er ramt af sociale og/eller psykiske udfordringer. Udgangspunktet for foreningens arbejde er, at meningsfulde aktiviteter og fællesskaber er en ligeså vigtig del af behandlingen af sociale og psykiske problematikker som den terapeutiske behandling. Fokus er derfor på at levere en samlet hjælp på tværs af samtaleterapi og et varmt og omfavnende værested. Det er forligspartiernes vurdering, at tilbuddet er et værdifuldt supplement til de offentlige indsatser for byens udsatte og psykisk sårbare borgere. Forligspartierne ønsker derfor at afsætte 0,2 mio. kr. årligt i perioden 2020-2023 til Gallo Kriserådgivning.

IDRÆT OG KULTUR

The Ocean Race / Eventpuljen

The Ocean Race (tidligere Volvo Ocean Race) har som det første offentliggjort Aarhus som et af to eller tre stopovers i Europa i 2022. At være værtsby for et stop-over for The Ocean Race er en enestående mulighed for at udbygge Aarhus position som en verdensklasse arena for international sejlsport. Samtidig vil eventen være en folkefest og endnu en gang skabe international opmærksomhed omkring Aarhus.

Udover det sportslige så rummer the Ocean Race med sit dedikerede fokus på havmiljø og bæredygtighed store muligheder i forhold til at koble til byens og erhvervslivets fokus på verdensmålene indenfor områder, der vedrører vand. Forligspartierne er på den baggrund enige om at afsætte 2,5 mio. kr. årligt i perioden 2020-2023.

Den Vestdanske Filmpulje

Med Filmaftalen 2019-2023 kom der et afgørende gennembrud for de regionale filmfonde i forhold til statslig medfinansiering. Den Vestdanske Filmpulje har mulighed for at modtage markant

statsstøtte til regional produktion af danske spillefilm, animationsfilm, kortfilm og dokumentarfilm. Støtten er betinget af kommunal medfinansiering. 10 mio. kr. i medfinansiering udløser 23,7 mio. kr. mens 15 mio. kr. udløser 35 mio. kr. i årlig støtte.

For at sikre statstilskuddet på 23,7 mio. kr. øges Aarhus Kommunes tilskud til Den Vestdanske Filmpulje med 2,6 mio. kr. årligt.

LGBT+Hus

I Aarhus findes der mere end 20 LGBT+ organisationer, der bidrager til LGBT+ personers trivsel og livskvalitet. Forligspartierne ønsker at understøtte det gode arbejde ved at bidrage til etablering af et LGBT+ hus. Sundhedsarbejdet skal udgøre LGBT+ husets kerne, og skal bidrage til at øge trivslen og livskvaliteten for byens LGBT+ borgere. Huset forventes også at fungere som byens centrale LGBT+ mødested.

Der er forventningen, at LGBT+ huset på sigt bliver uafhængigt af kommunal støtte. For at sikre gode rammer for opstart og etableringen af huset afsætter forligspartierne 500.000 kr. årligt til driften af LGBT+ huset. Derudover afsættes der 75.000 kr. i 2020 til etablering og inventar. I forlængelse heraf ønsker forligspartierne, at Sundhed og Omsorg indgår en samarbejdsaftale med organisationen bag LGBT+ huset, da det vil give mulighed for at styrke samarbejdet mellem LGBT+huset og Aarhus Kommune omkring oplysning, rådgivning og sundhed.

Eskelunden, drift

Med budgetforliget sikres etablering af ny koncertplads og rekreativt område i Eskelund. Dette medfører et behov for finansiering af driften. Der er estimeret samlede driftsomkostninger på 0,4 mio. kr. årligt og samlede driftsindtægter på 0,2 mio. kr. årligt. På den baggrund er forligspartierne enige om, at afsætte 0,2 mio. kr. årligt fra 2021 til drift. Der redegøres for den samlede driftsøkonomi, herunder øvrige indtægter (eksempelvis ved udlejning af bygninger), ved fremsendelse af anlægsbevilling.

Train og Det Jyske Kunstakademi

Der er for øjeblikket ved at blive udarbejdet en bydelsplan for det kommende Sydhavns kvarter, hvor Train og Det Jyske Kunstakademi indgår som mulige aktører.

Train præsenterer kvalitativ musik for det aarhusianske og danske publikum. En yderligere forhøjelse af det kommunale tilskud vil understøtte Trains muligheder for at fortsætte som regionalt spillested og dermed som et kulturpolitisk bedre aktiv for Aarhus.

Det Jyske Kunstakademi spiller en helt central rolle for det unge kunstmiljø både i Aarhus og mere generelt. For at sikre et stærkt akademi, der også fremover kan spille en vigtig rolle for det unge kunstneriske miljø og de kommende talenter, er der derfor behov for en økonomi til at understøtte akademiets etablering og fortsatte drift og udvikling. Dermed kan også ny teknologi spille en vigtig rolle i en kreativ proces, hvilket har stor betydning for at sikre en tidssvarende uddannelsesinstitution for de unge kreative.

Forligspartierne er på den baggrund enige om at øget tilskuddet til såvel Train som Det Jyske Kunstakademi med 0,6 mio. kr. årligt fra 2020 og frem.

Teatret Svalegangen

Kunst- og kulturlivet er med sin dannende og demokratiske målsætning vigtig for byens sammenhængskraft og udgør samtidig et givende og sundhedsfremmende element – ikke mindst på det individuelle plan og i mødet med andre mennesker i sunde fællesskaber.

Teatret Svalegangen har tidligere modtaget et større statsligt tilskud, hvilket er blevet nedskaleret de seneste par år. Det modtagne tilskud gik primært til egenproducerede forestillinger af høj kvalitet og til fastholdelse af kunstneriske arbejdspladser.

Forligspartierne er enige om, at Teatrets årlige driftstilskud skal forøges med 1 mio. kr. fra 2020 og frem for at investere i den lokale kulturproduktion og skabe værdi for byen.

Biblioteker

Bibliotekerne spiller en særlig rolle i at styrke børn og unges muligheder for leg, læring, oplevelser og læselyst.

Med den nye politik for Borgerservice og Biblioteker – Stærke fællesskaber i trygge rammer – er der høje ambitioner for den forskel som bibliotekerne kan gøre i denne sammenhæng. Det gælder bl.a. gennem fremme af unges læselyst og læsevne ved udvidet adgang til og brug af bibliotekernes digitale tilbud (eReolen GO) og videreudvikling af læseinitiativer - også for læseuvante.

Bibliotekerne er ligeledes centrale institutioner når det handler om lokalt demokratisk medborgerskab og sunde fællesskaber for alle.

Forligspartierne ønsker at styrke bibliotekernes arbejde med at understøtte børn og unges læselyst- og evner, lige som der ønskes en styrket indsats inden for demokratisk medborgerskab. Forligspartierne er derfor enige om årligt at afsætte 2 mio. kr. hertil.

Idrætsfaciliteter, drift

Set i lyset af den store befolkningstilvækst i Aarhus er forligspartierne enige om, at der årligt afsættes et beløb til drift af idrætsfaciliteter på kr. 1,2 mio. kr. Beløbet anvendes til øgede driftsomkostninger i forbindelse med udbygninger og etablering af kommunale og foreningsejede idrætsanlæg.

Sager der samler

Forligspartierne er enige om at reservere 0,2 mio. kr. i huslejetilskud til Sager der Samler i perioden 2020-2023. Midlerne finansieres fra Medborgerskabspuljen.

KOLLEKTIV TRAFIK

Forligspartierne ønsker et godt kollektivt trafiktilbud i Aarhus. Tilbuddet skal være attraktivt med god komfort, høj regularitet, kort transporttid og miljømæssig bæredygtighed.

Byens vækst og den stigende trængsel på vejene øger behovet for en god kollektiv trafikbetjening og presser samtidig økonomien, fordi der kommer flere borgere, der skal betjenes, og fordi fremkommeligheden for busserne reduceres. Hertil kommer, at udgifterne til Letbanen er højere end oprindeligt forudsat, uden at det er afspejlet i budgetterne, at den forudsatte tilpasning af buslinjer til Letbanen har givet lavere besparelser end forudset, og at der er merudgifter ved Rejsekortet, som ikke er indregnet i budgettet. Samlet er der derfor en meget betydelig budgetudfordring, som håndteres på følgende måde:

- Erfaringen viser, at der hvert år kommer tilbagebetalinger fra Aarhus Sporveje. Fremadrettet budgetteres med en årlig tilbagebetaling på 20 mio. kr., hvilket svarer til gennemsnittet for de seneste år.
- Aarhus Kommune og Midttrafik vil i fællesskab undersøge mulighederne for et udbud af buskørslen. Selvom Aarhus Sporveje er et veldrevet selskab, som gennemfører effektiviseringer fra år til år, kan der muligvis være et økonomisk potentiale i at gennemføre et udbud.
- Letbanestrækningen til Grenå åbnede i maj, og 2020 bliver således det første år med fuld drift. Selvom driftsbudgettet er højere end det, der oprindeligt blev lagt til grund, bl.a. på grund af større kapitalomkostninger, er der en god og sikker økonomistyring i Aarhus Letbane. I forhold til driftsbudgettet for 2020 vurderer forligspartierne derfor, at det er forsvarligt at budgettere med løbende effektiviseringer i de kommende fire år i takt med, at der opnås driftserfaringer.
- Forligspartierne vurderer, at budgetforudsætningerne i den kollektive trafik er forsigtige, specielt må der forventes stigende passagerindtægter på Letbanen, når der åbnes for halvtimesdrift til Grenå, når driften stabiliseres, og når brugerne vænner sig til det nye tilbud.
- Ved udmøntningen fra MOVE og infrastrukturmidlerne i dette budgetforlig, er der afsat midler til etablering af lade-infrastruktur, så omstilling til el-busser kan fremrykkes til 2027. Desuden er der givet meget høj prioritet til at sikre en bedre fremkommelighed for busserne og dermed hurtigere rejsetid og færre forsinkelser. Dette giver i sig selv besparelser på køreplanen, men det er også afgørende for, at den kollektive trafik er attraktiv for kunderne, og vil derfor også føre til øgede indtægter.
- Styringen af den kollektive trafik gøres mere transparent ved, at den eksisterende rammereguleringsmodel nedlægges. Borgmesterens Afdeling udarbejder snarest sammen med Teknik og Miljø en opdateret decentraliseringsordning, hvor sektoren får en udvidet overførselsadgang for overskud og underskud fra det ene år til det andet. Reserven til den kollektive trafik har tidligere i et vist omfang været anvendt til investeringer, men reserven lægges nu ind under decentraliseringsordningen, og medgår dermed alene til finansiering af den løbende drift. Samtidig overføres den særlige reserve på 31,9 mio. kr., som er afsat til indfasning af Letbanen til decentraliseringsordningen.
- Der er i Midttrafiks oplæg opereret med et årligt tab på 2,2 mio. kroner på kontrolafgifter, der ikke kan opkræves. Der er for nylig sket en ekstraordinær afskrivning, hvor Gældsstyrelsen har afkøbt de kommunale fordringer, og hvor kurstabet i den forbindelse er dækket via kommunekassen. Når et nyt inddrivelsessystem fungerer, vil der ske lønindeholdelse, og i mellemtiden vil Kultur og Borgerservice ved en aktiv indsats optimere inddrivelsen. Der

forventes derfor kun meget begrænsede tab som følge af nye afskrivninger i de kommende år.

- Forligspartierne er enige om, at der skal udarbejdes en ny samlet trafikplan for Aarhus Kommune, som kan træde i kraft fra midten af 2023, og som kan sikre en økonomisk balance på området. På baggrund af erfaringer med indførelsen af letbanen, og på baggrund af forbedrede data om passagerernes rejsevaner, skal Trafikplan 2023 gentænke køreplan og ruter. Trafikplanen tilrettelægges, så strækninger med det største passagergrundlag, og dermed også den største passagerindtægt, prioriteres. Samtidig skal der ses på muligheder for at tilpasse busruterne yderligere til Letbanen, når der er opnået et par års erfaringer med fuld drift.
- Forligspartierne tilføjer den kollektive trafik et løft på 10 mio. kr. årligt.

Det er forligspartiernes vurdering, at der herefter vil være taget afgørende skridt til at sikre langsigtet balance på området, og at det vil være muligt at fastholde og udvikle et attraktivt trafiktilbud i de kommende år. Der nedsættes en styregruppe på højt niveau, som er ansvarlig for rapportering til Byrådet hvert kvartal, og som bliver ansvarlig for en styrket dialog med Midttrafik, Aarhus Letbane og Region Midtjylland om den strategiske udviklingsretning for den kollektive trafik i Aarhus Kommune.

Det er på den baggrund forligspartiernes mål, at den nye trafikplan, der skal træde i kraft i 2023 vil kunne vedtages uden væsentlige servicereduktioner, selvom der vil være behov for en række tilpasninger. Det er forligspartiernes vurdering, at de nævnte tiltag vil genoprette balancen. Vurderingen er dog behæftet med usikkerhed, og forligspartierne er indstillede på – om nødvendigt - at drøfte yderligere løft i kommende års budgetter.

Ren By

Forligspartierne er enige om, at der afsættes 4 mio. kr. i 2020 til nye initiativer og løsninger, der skal sikre vedvarende adfærds- og holdningsændringer i forhold til henkastet affald i byen. Det kan konkret være i form af flere skraldespande, nye og mere intelligente skraldespande, udvidelse af renholdelsesperioden og flere ressourcer til arbejdet med Alliancen for Nordens Reneste By (et samarbejde mellem kommune, borgere, erhvervsliv og organisationer). Der følges op på erfaringerne med den styrkede indsats og erhvervslivets engagement ved Budget 2021. Derudover er forligspartierne enige om at afsætte 2 mio. kr. til anlægstiltag.

BEREDSKAB

Østjyllands Brandvæsen

Forligspartierne tager den konstaterede ubalance på området til efterretning, og afsætter derfor 9,4 mio. kr. til nulstilling af gælden, samt 5,8 mio. kr. årligt fra 2020 til betaling af Aarhus Kommunes bidrag til Østjyllands Brandvæsen jf. bestyrelsens beslutning om budgettet for 2020. Hermed er der skabt balance mellem budget og betalinger til og med 2020.

I forhold til selskabets budgetlægning for 2021 er det forligspartiernes forventning, at kommunens bestyrelsesmedlemmer holder sig inden for denne økonomiske ramme. Ved at fortsætte en øget

økonomisk ramme på 5,8 mio. kr. også i 2021 og frem har Byrådet forudsat, at de løbende effektiviseringer gør det muligt at håndtere befolkningsvæksten.

Forligspartierne er enige om, at Østjyllands Brandvæsen skal sikres den nødvendige kapacitet til at løse opgaverne på et tilstrækkeligt højt kvalificeret niveau. Samtidig er det vigtigt for Aarhus Kommune som ejer, at der fortsat sker effektiviseringer og strukturrationaliseringer, og at der ligger en klar, transparent og veldokumenteret strategi og handlingsplan for Østjyllands Beredskab, som sikrer en høj daglig effektivitet såvel som modernisering og udvikling. Herved kan man imødegå den forventede befolkningsvækst i Østjylland og den generelle udvikling i beredskabets opgaver.

Forligspartierne anmoder derfor selskabets direktion og bestyrelse om at udarbejde en strategi og handlingsplan forud for behandlingen af selskabets budget for 2021. Forligspartierne anmoder om, at repræsentanter fra Borgmesterens Afdeling og Teknik og Miljø – og gerne de øvrige ejerkommuner – indgår i en følgegruppe for dette arbejde. Forligspartierne ønsker, at strategi og handlingsplan præsenteres på et møde i Magistraten.

ERHVERV

Erhvervsplanen: Partnerskaber for bæredygtig vækst

Med *Partnerskaber for bæredygtig vækst* lancerer Aarhus en erhvervsplan 2020-2023, som skal bidrage til at styrke dansk erhvervsliv i en global kontekst. Planen adresserer de erhvervsmæssige udfordringer, som Aarhus står over for, så vi også fremover har et både bæredygtigt og konkurrencedygtigt vækstcenter i Vestdanmark. De konkrete initiativer skal gennemføres i et tæt samarbejde med de øvrige Business Region Aarhus kommuner, virksomheder, organisationer, vidensinstitutioner m.v.

For at lykkes med de ambitiøse mål i erhvervsplanen er det nødvendigt at have stærke partnerskaber – lokalt, regionalt, nationalt og internationalt. Desuden er det en forudsætning, at der som supplement til medarbejderressourcer er et økonomisk råderum til at igangsætte, videreudvikle og forny de initiativer, som er beskrevet i planen.

Erhvervspuljen finansierer i dag helt overvejende udgifter, som har driftsmæssig karakter. Der overføres derfor 20 mio. kr. fra Erhvervspuljen til at finansiere de løbende tilskud til Erhvervs- og Midtjylland, Visit Aarhus, Business Region Aarhus, Internet Week Denmark mv.

Herefter er der godt 3 mio. tilbage i årlig bevilling til Erhvervspuljen, og hele puljen er disponeret for de kommende år. Hvis arbejdet med korrekte data, som afrapporteres i forbindelse med årsregnskabet, giver mulighed herfor, vil der blive foretaget en budgettilførsel ved den lejlighed, og finansieret af provenuet ved korrekte data op til 20 mio. kr. Erhvervspuljen skal anvendes til at medfinansiere udviklingen af de erhvervspolitiske rammebetingelser og bidrage til opstart af konkrete projekter, som kan indfri ambitionerne i erhvervsplanen.

Der skal i særlig grad rettes fokus mod iværksættere. Erhvervspuljen kan medfinansiere udviklings- og netværksaktiviteter i start-up-miljøet. Herudover skal andre kommunale aktiviteter, eksempelvis indkøbspolitikken, indrettes så den underbygger gode rammevilkår for iværksættere. Desuden vil Klimafonden kunne bringes i anvendelse til at understøtte aktiviteter inden for klimaiværksæteri.

Forligspartierne vil følge sagsbehandlingstiderne i byggesagsbehandlingen tæt, og at der med de allerede afsatte midler forventes højere målopfyldelse.

Aarhus som musikby

En lokal ekspertgruppe er fremkommet med forslag til hvorledes Aarhus Kommune kan styrke sin indsats for udviklingen af musikmiljøet og den rytmiske musik som et kreativt erhverv. Ekspertgruppen peger særligt på en styrkelse af talentudviklingen, navnlig overgangen til professionel musiker.

Der afsættes i 2020 1 mio. kr. til initiativer som på forsøgsbasis skal understøtte ekspertgruppens erhvervsrettede anbefalinger.

ØVRIGE

Overholdelse af servicerammen og anlægsrammen.

Kommunerne er underlagt en ramme for serviceudgifter, hvor en overskridelse af rammen kan medføre, at kommunen pålægges en økonomisk sanktion. For at overholde servicerammen i 2020 er det nødvendigt at lægge en begrænsning på forbrug af midler, der er sparet op i tidligere år.

Forbrugsmuligheden vil blive fordelt forholdsmæssigt efter andel af de decentrale rammer, dog således at der forlods reserveres en forbrugsmulighed på 30 mio. kr. til hhv. socialområdet og kollektiv trafik. Som naturlig følge heraf, vil de normale grænser for decentral opsparring blive sat ud af kraft i regnskabet for 2020.

Forbruget af serviceudgifter vil blive fulgt tæt. Hvis det efter 1. kvartal 2020 skønnes, at der er udset til en overskridelse af rammen, vil der blive indført en mekanisme til sikring af det decentrale ansvar for overholdelse af egen andel af rammen.

Kommunerne er også underlagt en samlet ramme for de samlede bruttoanlægsudgifter i kommunerne under et. For at Aarhus Kommune bidrager til overholdelse af anlægsrammen, kan det blive nødvendigt inden den endelige budgetvedtagelse at indlægge en negativ reserve, som efterfølgende kan udmøntes.

Reduktion af finansieringsbidraget

Forligspartierne vurderer, at de generelle økonomiske udsigter giver mulighed for at reducere finansieringsbidraget til budgetmodellerne fra 0,75 % til 0,52 % pr. år i 2021 og 2022 for de decentraliserede sektorer.